

เป็น ไ ห ญ่ ดั ว ย ธ ร ร ม

ผู้ปกครองหมั่นคะ ถึงจะมีกำลังอำนาจ
แต่ถ้าเป็นคนโง่เขลา ก็เอาดีไม่ได้
ผู้ปกครองหมั่นคะ ถ้าเป็นคนฉลาด และมีกำลัง
จึงจะได้ผลดี

เป็นใหญ่ด้วยธรรม

๔๒๓

วิชาในโลกนี้มีอยู่มากมาย และสามารถศึกษาได้ไม่มีวันหมดสิ้น ส่วนบุคคลใดจะเลือกศึกษาวิชาใด หรือจะศึกษามากน้อยแค่ไหน ก็ย่อมแล้วแต่บุคคลนั้นๆ เพราะขึ้นชื่อว่า การศึกษาย่อมเป็นสิ่งที่มีความค่าต่อชีวิต วิชาโดยทั่วไปนั้นศึกษาเพียงเพื่อทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้เท่านั้น แต่ยังมีสุดยอดของวิชาที่ทุกคนจำเป็นต้องศึกษา ไม่ศึกษาไม่ได้ เพราะถ้าไม่รู้วิชานี้แล้วชีวิตจะไม่ปลอดภัย วิชานี้คือวิชาความจริงของชีวิต ที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ทำให้ชีวิตของเราปลอดภัยทั้งในภพนี้และภพหน้า เป็นวิชาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ ซึ่งหากใครยังไม่ได้ศึกษาต้องถือว่า ตลอดชีวิตที่ผ่านมา ช่างน่าเสียดายที่สุด เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้เราพ้นทุกข์ได้จริง ไม่ว่าทะเลแห่งความทุกข์จะเว้งว้างน่าหวาดกลัวเพียงใด ขอเพียงเรามีวิชาของชีวิตนี้ติดตัว เราย่อมจะปลอดภัยทั้งในภพนี้และภพหน้าอย่างแน่นอน

มีวาระพระบาลีใน กปิชาดก ว่า

“น สาธุ พลวา พาโล	ยฺยสุส ปริหารโก
ธีโร จ พลวา สาธุ	ยฺยสุส ปริหารโก

ผู้ปกครองหมู่คณะ ถึงจะมีกำลังอำนาจ แต่ถ้าเป็นคนโง่เขลา ก็เอาดีไม่ได้ ผู้ปกครองหมู่คณะ ถ้าเป็นคนฉลาด

เป็นใหญ่ด้วยธรรม

๔๒๔

และมีกำลัง จึงจะได้ผลดี”

การเป็นผู้นำหรือผู้ปกครองที่มีอำนาจนั้น เมื่อจะตัดสินใจทำสิ่งใดต้องคิดให้รอบคอบในทุกๆ เรื่อง เพราะการตัดสินใจของผู้นำ ย่อมมีผลกระทบต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และคนรอบข้างที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสังคมประเทศชาติด้วย สำหรับผู้มีอำนาจหรือผู้อยากจะมีอำนาจนั้น หากคิดเป็นใหญ่ก็ขอให้เป็นผู้ยิ่งใหญ่ด้วยธรรม ยิ่งใหญ่ด้วยความดี มิใช่ด้วยความทะเยอทะยานจนทำให้คนอื่นเดือดร้อน เพราะความยิ่งใหญ่ด้วยความดีนั้นเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและชาวโลก ยิ่งหากความยิ่งใหญ่นั้นทำให้เกิดสันติสุขแก่โลกแล้ว ก็ยังเป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญมากที่สุด

ผู้ที่เป็นใหญ่มีหน้าที่ปกครองหมู่คณะ ต้องเป็นคนมีสติปัญญา ฉลาดรอบรู้ ทั้งในสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ควรเว้น ต้องมีคุณธรรม รู้จักใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนไปในการสร้างประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ความยิ่งใหญ่เช่นนี้ จึงจะเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของคนทั้งหลาย แต่ถ้าไม่ทำเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมแล้ว ความเป็นใหญ่นั้นย่อมไม่เกิดประโยชน์ มีแต่จะเกิดโทษ และในไม่ช้าก็ย่อมสูญเสียอำนาจนั้นไป เพราะความไม่ดีของตน ดังเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีตดังนี้

เป็นใหญ่ด้วยธรรม

๔๒๕

*เมื่อพระเทวทัตทำให้พระเจ้าอชาตศัตรูเกิดความเลื่อมใสแล้ว ก็ไม่สามารถรักษาลาภสักการะที่เกิดขึ้นให้ตั้งอยู่ได้นาน ลาภสักการะของพระเทวทัตได้เสื่อมไป ตั้งแต่ครั้งที่มหาชนได้เห็นปาฏิหาริย์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงปราบช้างนาฬาคีรีที่จะมาประทุษร้ายพระองค์ เหล่าภิกษุได้ประชุมสนทนากันถึงเรื่องนั้นในโรงธรรมสภา ขณะนั้นพระบรมศาสดาได้เสด็จมาตรัสถามถึงเรื่องที่สนทนากัน เมื่อเหล่าภิกษุกราบทูลแล้ว พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เทวทัตมิใช่ทำลายลาภสักการะที่เกิดแก่ตนให้เสื่อมไปในบัดนี้เท่านั้น แม้ในกาลก่อนก็ยังทำลายลาภสักการะ ให้เสื่อมไปแล้วเช่นกัน” จากนั้นพระองค์ทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าว่า

เมื่อครั้งที่พระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์ได้เป็นบุโรหิตของพระราชบิดา เป็นผู้จบไตรเพท และศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ รอบรู้ปฐวีวิชัยมนต์ คือมนต์กลับใจให้หลง วันหนึ่งพระโพธิสัตว์คิดจะทบทวนมนต์ จึงนั่งสาธยายมนต์บนหินลาดที่เนินผาแห่งหนึ่ง ปกติมนต์นั้นหากผู้มีใจวอกแวก หรือความทรงจำไม่ดี ก็จะไม่สามารถทำให้มีฤทธานุภาพได้ บุโรหิตจึงต้องไปสาธยายในที่สงบวิเวก แต่ที่

*มก. เล่ม ๕๗ หน้า ๔๗๔

เป็นใหญ่ด้วยธรรม

๔๒๖

หินดานนั้นมีโพรงไม้ ซึ่งสุนัขจึงจอกตัวหนึ่งอาศัยอยู่ มันจึงได้ยินมนต์นั้น และสามารถท่องจำจนแคล่วคล่อง ที่เป็นอย่างนี้ เพราะในอดีตชาติสุนัขจอกตัวนั้นเคยเป็นพราหมณ์ที่ทรงจำปฐวิวิชัยมนต์ได้นั่นเอง

พระโพธิสัตว์สารายามนต์จบแล้วก็ลุกไป ส่วนสุนัขจอกก็ออกจากโพรงไม้ แล้วกล่าวว่า “ท่านพราหมณ์ผู้เจริญมนต์นี้ข้าพเจ้าท่องได้ชำนาญยิ่งกว่าท่านเสียอีก” แล้วรีบวิ่งหนีไป พระโพธิสัตว์คิดว่า สุนัขจอกตัวนี้จักทำอะไรไม่ได้เป็นแน่ จึงติดตามไป สุนัขจอกรู้ทันจึงได้หนีเข้าไปในป่า ได้ร้ายปฐวิวิชัยมนต์บังคับสุนัขจอกทั้งหลายให้อยู่ในอำนาจของตน อีกทั้งยังทำสัตว์ ๔ เท้า มีช้าง ม้า สิงโต เสือ กระต่าย เป็นต้น ให้ตกอยู่ในอำนาจของตน แล้วได้ตั้งตนเป็นพญาสัตว์ชื่อว่า ลัพพพาลูระ มีนางสุนัขจอกตัวหนึ่งเป็นภรรยา ทั้งสองได้นั่งบนหลังราชสีห์ที่ยืนอยู่บนหลังช้าง ๒ เชือก คอยคุ้มกัน นับเป็นยศอันยิ่งใหญ่ ที่มันได้รับในครั้งนั้น

พญาสุนัขจอกมัวเมาด้วยลาภยศ เกิดมานะคิดจะชิงราชสมบัติจากพระเจ้ากรุงพาราณสี จึงนำหมู่สัตว์จตุบาทมากมายชบวนยาวถึง ๑๒ โยชน์ ไปกรุงพาราณสี แล้วพญาสุนัขจอกได้ส่งสาสน์ไปถึงพระราชาว่า “จะมอบราชสมบัติให้แต่โดยดี หรือว่าจะรบกัน” ชาวกรุงพาราณสีต่างสะดุ้งหวาดกลัว

เป็นใหญ่ด้วยธรรม

๔๒๓

พากันปิดประตูเมืองทั้งหมด

พระโพธิสัตว์ได้ไปเข้าเฝ้าพระราชอาพลากราทูลว่า “ข้าแต่มหาราช ขอพระองค์อย่ากลัวเลย การต่อสู้ด้วยการรบกับสุนัขจิ้งจอก เป็นภาระของข้าพระองค์เอง เว้นข้าพระองค์แล้ว ไม่มีผู้อื่นรบกับมันได้” จากนั้นท่านได้ขึ้นไปบนป้อมที่ประตูเมืองถามว่า “ดูก่อนลัพพทาสผู้สหาย ท่านจักทำประการใดจึงจะชิงราชสมบัตินี้ได้” ลัพพทาสตอบว่า “เราจะให้ราชสีห์เปล่งสีหนาททำให้มหาชนสะดุ้งตกใจกลัว แล้วจักยึดเอาราชสมบัติ” พระโพธิสัตว์เห็นอุบายที่จะแก้ไข ท่านรีบลงจากป้อม ให้เทียวกติกลงประกาศให้ชาวเมืองทุกคนเอาแป้งถั่วพันล้าแล้วอุดหูทั้งสองข้าง

มหาชนต่างพากันปิดหูของตน รวมทั้งสัตว์เลี้ยงทั้งหมดด้วย เพื่อไม่ให้ทั้งคนและสัตว์เลี้ยงได้ยินเสียงของราชสีห์ จากนั้นพระโพธิสัตว์ได้ขึ้นไปบนป้อมแล้วกล่าวว่า “ลัพพทาส ท่านจะอย่างไรอีก จึงจะชิงราชสมบัตินี้ได้” ลัพพทาสตอบว่า “ข้าพเจ้าจะให้ราชสีห์เปล่งสีหนาทให้พวกมนุษย์ และสัตว์เลี้ยงตกใจกลัว ให้ถึงแก่ความตายแล้วจึงจะยึดเอาราชสมบัติ” พระโพธิสัตว์กล่าวว่า “ท่านไม่อาจให้ราชสีห์เปล่งสีหนาทได้ เพราะพญาไกรสรสีหราช มีเท้าหน้าเท้าหลังแดงงาม สมบูรณ์ด้วยชาติ จักไม่ยอมทำตามคำสั่งของสุนัขจิ้งจอกอย่างท่าน”

เป็นใหญ่ด้วยธรรม

๔๒๘

สุนัขจิ้งจอกเป็นสัตว์ต่อต้านอวดดีจึงกล่าวว่า “เรานั่งอยู่บนหลังราชสีห์ตัวใด จักให้ตัวนั้นแหล่แผดเสียง” พระโพธิสัตว์กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น จงให้แผดเสียงเถิด ถ้าท่านสามารถทำได้” สุนัขจิ้งจอกจึงให้สัญญาณด้วยการสะกิดราชสีห์ตัวที่ตนนั่งอยู่ พลังกล่าวว่า “เจ้าจงแผดเสียง” ราชสีห์จึงบันลือสีหนาทขึ้น ๓ ครั้งบนกะพองช้าง เสียงดังสนั่นหวั่นไหวทำให้ช้างต่างพากันสะดุ้งตกใจกลัว รีบสลัดสุนัขจิ้งจอกให้ตกไปที่โคนเท้า และใช้เท้าเหยียบหัวสุนัขจิ้งจอกจนแหลกละเอียด ทำให้สุนัขจิ้งจอกถึงแก่ความตายทันที พวกช้างต่างพากันวิ่งหนีกันซุกมุนวุ่นวาย เองาแพงกันตายมากมายในที่นั้นเอง

สัตว์ ๔ เท้าทั้งหมดที่เหลือ ไม่ว่าจะเป็นสุกร กระต่าย เป็นต้น ยกเว้นราชสีห์ทั้งหมดที่ได้วิ่งหนีเข้าป่าไปแล้ว พากันถึงแก่ความตาย กองเนื้อสัตว์เคลื่อนไปถึง ๑๒ โยชน์ พระโพธิสัตว์ลงจากป้อมแล้วให้เปิดประตูเมือง และให้ตักลงเทียวประกาศไปทั่วเมืองให้ชาวเมืองเอาแบ่งที่อุดหูของตนออก ส่วนผู้ใดที่ต้องการเนื้อก็จงไปเก็บเอามาทำเป็นอาหาร มนุษย์ทั้งหลายได้บริโภคเนื้อสด ที่เหลือก็ตากทำเป็นเนื้อแห้ง เนื้อแห้งจึงได้เกิดขึ้นในครั้งนั้นนั่นเอง

ครั้นพระศาสดาทรงนำพระธรรมเทศนานี้มากล่าวแล้ว จึงตรัสว่า “สุนัขจิ้งจอกที่มากด้วยทมิฬมานะ มีความต้องการด้วย

เป็นใหญ่ด้วยธรรม

๔๒๕

บวราร ได้บรรลุถึงสมบัติใหญ่ ได้เป็นราชาแห่งสัตว์มีเขี้ยววงทั้งปวง ฉนใด ในหมู่มนุษย์ผู้ใดมีบวรารมาก ผู้นั้นชื่อว่า เป็นใหญ่ในบวรารเหล่านั้น ดุจสุนัขจิ้งจอกได้เป็นใหญ่กว่าสัตว์มีเขี้ยววงฉนนั้น แต่ถ้าตั้งอยู่ในความประมาท ก็ย่อมถึงความพินาศ เพราะบวรารนั่นเอง” แล้วทรงประชุมชาดกว่า “สุนัขจิ้งจอกในครั้งนั้นได้เป็นเทวทัตในครั้งนี้ พระราชาได้เป็นสารีบุตร ส่วนบุโรหิตคือเรตถาคต”

เราจะเห็นว่า บุคคลถ้าเป็นผู้นำแล้ว หากไม่มีปัญญา และไม่ใช้ตำแหน่งอำนาจหน้าที่ในการทำความคิดเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อำนาจหน้าที่นั้นก็ไม่มีคามหมาย ยิ่งถ้านำไปใช้ในทางที่ไม่ดีแล้ว มีแต่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและหมู่คณะ อันที่จริง หากคนเราจะแสวงหาความเป็นใหญ่ที่แท้จริง ไม่ต้องไปแสวงหาที่ไหน หาได้ที่ใจของเราเอง ด้วยการหมั่นทำความดี มีการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ให้มีธรรมะอยู่ในใจ ใจของเราจะยิ่งใหญ่ด้วยธรรม และมีพลังใจที่เข้มแข็ง กล้าเผชิญหน้ากับอุปสรรคทุกอย่าง และจะได้รับการยอมรับอย่างแท้จริง เรามาเป็นใหญ่ด้วยธรรมความดี ด้วยบุญบารมี กันดีกว่า จะเป็นความยิ่งใหญ่ที่มั่นคงถาวร ฉะนั้นให้เริ่มทำความดี ด้วยการทำใจของเราให้หยุดนิ่ง มีจิตประกอบด้วยเมตตาปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ไปทั่วโลกทั่วจักรวาลกันทุกคน